

روش تحقیق در مدیریت

فصل اول : کلیات

شناخت

فلاسفه و دانشمندان برای آگاهی از حقایق واقعتهای جهان هستی و کشف حقیقت پدیده ها را به منابع و مبانی مختلفی متوسل شده اند.

این منابع عبارتند از:

– عقل

– تجربه

– قلب و دل

– وحی

دیدگاه‌های شناختی

فلاسفه دیدگاه‌های شناختی را روش شناخت و آگاهی نسبت به اشیا و پدیده‌ها تلقی میکنند.

انواع دیدگاه‌های شناختی

الف-دیدگاه تجربه گرایی و پوزیتیویسم

ب-دیدگاه عقل گرایی

ج-دیدگاه استنباطی

د-دیدگاه ساختاری

ه-دیدگاه هرمنوتیک

دیدگاه تجربه گرایی و پوزیتویسم

**بانی این طرز فکر فرانسیس بیکن است. این مکتب
وسيله شناخت را حواس انسان ميداند و معتقد است
شناختی اعتبار دارد که به وسیله یکی از حواس قابل
درک باشد.**

دیدگاه عقل گرایی

**این دیدگاه اعتقاد دارد که حواس انسان هیچگاه
کلیت و ضرورت اصول و مفاهیم را در نمی یابد و لذا
منشا دیگری به نام عقل ضرورت دارد.
در این دیدگاه رابطه منطقی بین کبری و صغری و
نتیجه بر قرار می گردد.**

دیدگاه ساختاری

این دیدگاه شامل دو رویکرد است:

الف- نظریه لاکاتوش درباره برنامه های پژوهشی

ب- نظریه توماس کوهن درباره پارادیم ها و انقلاب

های علمی

برنامه پژوهشی لاکاتوش ساختاری است که برای پژوهشهای بعدی به نحوی که ایجابی و سلبی رهنمونهایی را فراهم می سازد.

رهنمون سلبی یک برنامه این شرط را شامل میشود که مفروضات اساس برنامه نباید ترک یا جرح و تعدیل شود. (برای محافظت از سخت هسته)

رهنمون ایجابی، رهنونهای تقریبی ای را شامل میشود که چگونگی امکان تحول و توسعه برنامه پژوهشی را بیان می کند.

■ رهنمون ایجابی، رهنمون های تقریبی ای را شامل
میشود که چگونگی امکان تحول و توسعه برنامه
پژوهشی را بیان می کند. (تایید و توسعه سخت هسته)

نظریه توماس کوهن

نظریه توماس کوهن بر جنبه انقلابی پیشرفتهای علمی تاکید دارد. به طوری که انقلاب متضمن طرد و رد یک ساختار نظری و جایگزینی آن با ساختار نا سازگار دیگر است.

تصویر کوهن از شیوه پیشرفت یک علم

■ پیش علم ← علم عادی ← بحران علمی ←
انقلاب علمی ← علم عادی جدید ← بحران
جدید علمی

دیدگاه هرمنوتیک

در روش هرمنوتیکی با تفسیر و تاویل متن
معنی و مفهوم نهفته در آن کشف و راز و رمز
آن بازگشایی میشود.

تحقیق علمی چیست؟

تحقیق علمی عبارت است از تلاش کاوشگرانه ای که با آداب خاصی به طور نظام یافته با هدف کشف مجهول‌ها به منظور گسترش قلمرو معرفتی نوع بشر انجام شده و شناخت حاصل از آن مصادیق خارجی داشته باشد .

این تحقیقات دارای مشخصات زیر است:

- برخوردار بودن از آداب و تشریفات خاص**
- توسعه قلمرو و معرفت**
- شناخت حاصل از نتیجه و تحقیق در بیرون ذهن**

فلسفه تحقیق علمی

نیاز بشر به تحقیقات علمی را میتوان به شرح زیر بیان کرد:

- نیاز فطری انسان

- پاسخگویی به نیازهای حیاتی

هدف اولیه پژوهش علمی عبارت است
از:

الف-بررسی و ارزیابی نظریه ها

ب-ارایه نظریه جدید

ج-حل مشکل

هدف از آموزش روش تحقیق علمی

– فراگیری روش وصول به حقایق و کشف مجهولات

– کسب مهارت لازم برای اجرای پروژه های تحقیقاتی

– کسب مهارت لازم برای تهیه پایان نامه های تحصیلی

ویژگیها و قواعد تحقیق علمی

۱. توسعه ای بودن.
۲. قابلیت بررسی داشتن
۳. نظم داشتن
۴. تخصص طلبی
۵. قابلیت تعمیم
۶. دقت طلبی
۷. واقعی بودن
۸. قاعده تجاهل
۹. صبر طلبی
۱۰. جرات طلبی
۱۱. نیاز به مدیریت واحد
۲۱. رعایت اصل بی طرفی
۳۱. اجتهادی بودن تحقیق

پیش نیازهای تحقیق علمی

– وجود فرهنگ تحقیق: یعنی فرهنگ جامه در سطحی باشد که به کارهای تحقیقاتی بها بدهد.

– محقق: داشتن نیروی محقق ماهر و مطلع از فنون

– بودجه: تخصیص منابع مالی لازم

– سازمان لازم: یعنی پشتیبانی موسسات تحقیقاتی

– ابزار تحقیقاتی: تحقیق علمی بدون ابزار لازم امکان پذیر نیست.

– فراغت لازم برای محقق: اعم از زمانی و فکری مثل مسکن و وسیله نقلیه

...

– ضوابط و مقررات مالی و اجرایی

رابطه تحقیق علمی با آمار

به دلیل این که دانش و مهارتهای آمار در مراحل
گوناگون تحقیق علمی کاربرد دارد به منظور روشنتر
شدن موقعیتها و مراحل کاربرد آن در تحقیق در قسمت
بعدی به بیان مشروح آن می پردازیم.

مرحله اول: نمونه گیری

به این دلیل که امکان مطالعه تمام افراد جامعه در خصوص پدیده مورد نظر امکان ندارد بنابراین محقق باید قلمرو تحقیق خود را در باره افراد جامعه محدود کند و به جای تمام افراد، تعدادی را که معرف کل جامعه است را انتخاب کند.

مرحله دوم: گردآوری و طبقه بندی اطلاعات

در این مرحله نیز به آمار احتیاج داریم چون محقق با حجم انبوهی از اطلاعات رو به رو است. و باید از جدول های توزیع فراوانی استفاده کند.

مرحله سوم: تجزیه و تحلیل اطلاعات

محقق برای شناسایی ویژگیهای پدیده مورد مطالعه از شاخص های گرایش به مرکز مثل میانگین، میانه، مد و... و شاخص های پراکندگی مانند انحراف معیار و واریانس و... استفاده نماید.

مرحله چهارم: تبیین و نمایش تحقیق

در این مرحله محقق برای تبیین نمایش ساده تر نتایج تحقیق از روشهای گرافیکی مثل منحنی های چند ضلعی، تجمعی، ستونی افقی، ستونی عمودی، ستونی دو طرفه ستونی ترکیبی و نمودارهای شعاعی یا قطاعی استفاده میکند.

مرحله چهارم: تبیین و نمایش تحقیق

در این مرحله محقق برای تبیین نمایش ساده تر نتایج تحقیق از روشهای گرافیکی مثل منحنی های چند ضلعي، تجمعي، ستوني افقي، ستوني عمودي، ستوني دو طرفه ستوني ترکیبي و نمودارهای شعاعي یا قطاعي استفاده میکند.

جایگاه رایانه در تحقیقات علمی

این وسیله کار تحقیقات را ساده کرده ، صرفه جویی زیادی را در امر نیروی انسانی ، هزینه ها و زمان داشته است. مراحل استفاده از این وسیله در تحقیق علمی عبارت است از:

- مطالعه سوابق و ادبیات موضوع تحقیق

- طبقه بندی داده ها

- تجزیه و تحلیل داده ها

- تنظیم و نگارش گزارش تحقیق

مفاهیم کلیدی

در تحقیقات علمی مفاهیمی وجود دارد که محقق باید با آنها آشنا باشد. در قسمتهای بعدی به بیان تعدادی از این مفاهیم می پردازیم از جمله مفهوم علم، علوم انسانی، نظریه، قانون علمی، استدلال، انواع متغیر و ...

علم

در لغت به معنی یقین، معرفت و دانش است. و در مفهوم کلی خود بر هر نوع آگاهی نسبت به اشیا، پدیده ها، روابط و ... اطلاق میشود. علم بشر را مجموعه آگاهیها، دانشها، و معلوماتی دانست که تا کنون نسبت به دنیای ماده و عالم معنا پیدا کرده است.

علم در مفهوم خاص خود آن بخش از دانستنیها و آگاهیهای نوع بشر است که به روشهای تجربی قابل اثبات و تایید باشد.

تقسیم بندی علوم از دیدگاه فلاسفه

ارسطو علم را به سه بخش تقسیم کرد: علوم نظری ، علوم عملی و علوم ابداعی.

اگوست کنت معلومات بشر را به شش طبقه تقسیم کرد که عبارت است از : ریاضیات، هیات ، فیزیک، شیمی، زیست شناسی ، جامعه شناسی.

**هربرت اسپنسر علوم بشری را به سه گروه تقسیم کرد:
علوم انتزاعی ، علوم انتزاعی و نیمه انتزاعی ، علوم عینی**

و

...

علوم انسانی

حیطه شناختی علوم انسانی شامل معلوماتی است که به خصلتها، ویژگیها، فعالیتها، و رفتارهای نوع انسان مربوط میشود.

علوم انسانی را در یک طبقه بندی کلی به دو گروه تقسیم کرد:

-گروه اول شامل معلوماتی است که منشا تشکیل آنها را عقل و فکر و احساس انسان تشکیل میدهد.

-گروه دوم شامل معلوماتی است که منشا تشکیل آنها را رفتار انسان تشکیل می دهد.

نظریه

ساموئلسون در تعریف نظریه میگوید: ((یک نظریه مجموعه ای از بدیهیات , قوانین و فرضیه هایی است که چیزی را درباره واقعیت قابل مشاهده تبیین می نماید.))

نظریه جنبه تبیینی دارد و بنیاد هر فعالیت علمی را تشکیل میدهد. نظریه ها به طور کلی به دو گروه تقسیم میشوند:

الف- نظریه های تبیینی : این نظریه بنیاد علم هستند. در واقع , آنها مدعی اند که حقایق و واقعیت ها را تبیین کرده و توضیح میدهند. این نظریه ها در صورتی که پس از آزمایشهای مکرر به طور قطعی تایید شوند به حقایق علمی تبدیل میشوند.

ب- نظریه های تجویزی و توصیه ای: این نظریه ها مدعی بهبود بخشی به زندگی فردی و اجتماعی بشرند

نظریه دارای ویژگی های زیر است:

- مبین ماهیت پدیده یا روابط علت و معلولی بین پدیده ها و متغیرهاست.
- از ترکیب مفاهیم , قضایا و قوانین ویژه خود که به صورت نظام یافته درباره یک واقعیت به وجود می آید حاصل آمده است.
- قدرت پیش بینی و آینده نگری دارد.
- مفاهیم و قضایای نظری از مصادیق بیرونی برخوردارند .
- چهارچوب مفهومی مناسبی را برای انجام دادن تحقیقات ارائه میدهد.

قانون علمي

قوانين علمي اصول كلي هستند كه از رابطه حتمي, قيعي و دائمي بين متغيرها خبر ميدهند. يك قانون علمي بيانگر رابطه اي كلي و عمومي بين حقايق و وقايع و پديده ها است كه از طريق مشاهده حقايق يا فرايندهاي منطقي به دست مي آيد.

قانون علمي بايد داراي مشخصات زير باشد:

-كلي بوده و بر تمام مصاديق خود تطبيق كند.

-دقيق, روشن, مشخص بيان شود.

در همه زمانها و مكانها قابل اثبات باشد.

با آزمايشهاي متعدد نتيجه واحد و يكسان بدهد

-رابطه علت و معلولي بين دو متغير را بيان كند.

-بر اساس اطلاعات صحيح پايه گذاري شده باشد.

تعریف استدلال و انواع آن

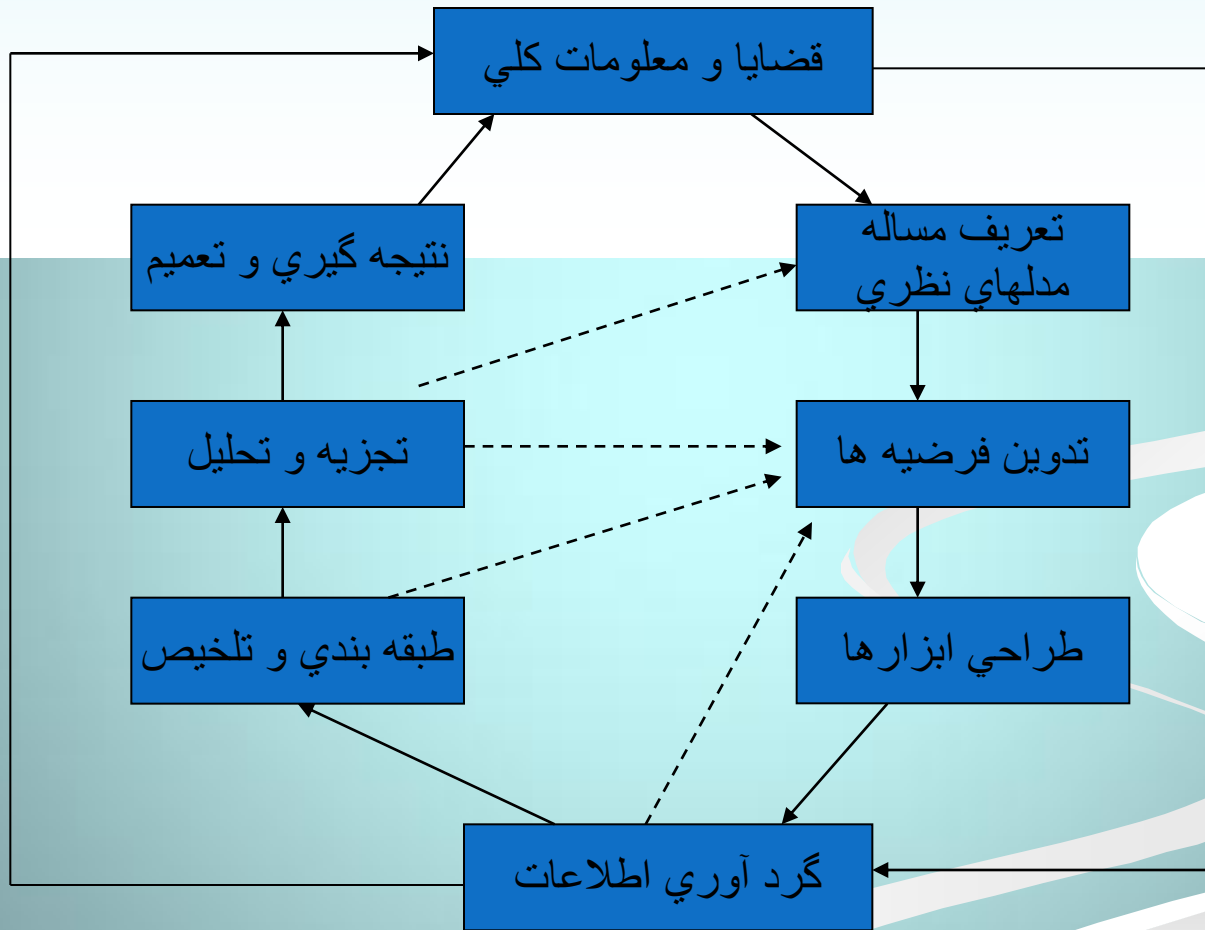
استدلال را تمسک فکر به معلومات به منظور کشف مجهولات تعریف کرده اند. استدلال به سه نوع تقسیم میشود: قیاس استقرا و تمثیل.

استدلال قیاسی: در این استدلال فکر از طریق معلومات کلی، مجهولات جزئی را کشف میکند.

استدلال استقرایی: در این روش فکر با استفاده از معلومات جزئی و برقراری ارتباط بین آنها حکم کلی را استنتاج مینماید. که به دو دسته کلی استقرا تام و استقرا ناقص تقسیم میشود.

تمثیل: عبارتست از استفاده از مشابهت یک معلوم برای کشف مجهول

فرایند تحقیق علمی و استدلال قیاسی و استقرایی

متغیر و انواع آن

متغیر به ویژگی یا صفت یا عاملی اطلاق میشود که بین افراد جامعه مشترک بوده و میتواند مقادیر کمی و ارزشها متفاوتی داشته باشد. متغیرها انواع گوناگونی دارند و بر اساس مبانی مختلفی طبقه بندی می شوند:

الف) متغیر بر اساس ارزش

ب) متغیر بر اساس رابطه

ج) متغیر بر اساس نقش

د) متغیرهای دو یا چند ارزشی

ه) متغیرهای جانبی

متغیر های ارزشی

الف) متغیر های کمی یا متغیر های قابل اندازه گیری:

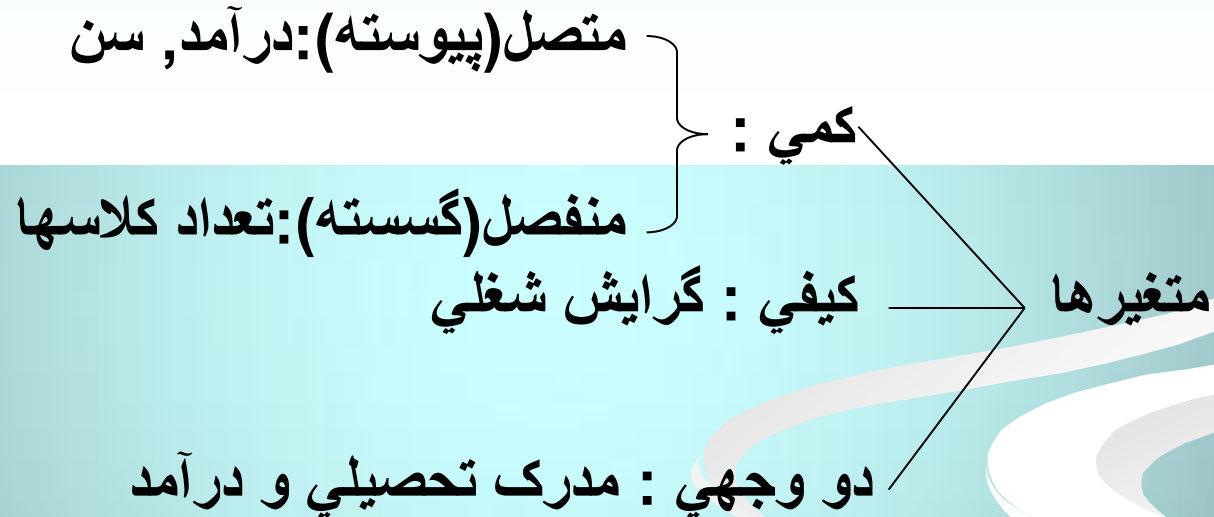
۱- متغیر های کمی متصل

۲- متغیر های کمی منفصل

ب) متغیر های کیفی: که به خود عدد نمی گیرند

ج) متغیر های دو وجهی: بین کمی و کیفی قرار دارند

انواع متغیرها بر اساس ارزش

متغیرها بر اساس رابطه

الف) متغیرهای مستقل : نقش علت را به عهده می‌گیرند و بر متغیرهای دیگر تاثیر می‌گذارند.

ب) متغیرهای تابع یا وابسته : این متغیرها تابع تغییرات متغیر مستقل هستند .

ج) متغیرهای میانگر یا واسطه: متغیری است که گاه به عنوان متغیر مستقل و تابع قرار می‌گیرند .

متغیرها بر اساس نقش

الف) متغیرهای علی: که همان متغیرهای مستقل هستند

ب) متغیرهای توصیفی: مبین صفات و ویژگیهای یک پدیده هستند.

انواع متغیرهای دو یا چند ارزشی

-متغیر دو ارزشی: متغیرهایی هستند که به آنها فقط دو ارزش داده میشود

-متغیرهای چند ارزشی: متغیرهایی هستند که بیش از دو عدد یا ارزش به خود میگیرند .

انواع متغیرهای جانبی

-متغیرهای تعدیل کننده

-متغیرهای کنترل

متغیرهای مزاحم

فرایند تحقیق علمی

